

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av 1 och 6 §§ lagen om gottgörelse för bolagsskatt, lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet och inkomstskattelagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås en sådan ändring av lagen om gottgörelse för bolagsskatt att när en pensionsstiftelse eller pensionskassa återbetalar tillgångar som motsvarar dess övertäckning till arbetsgivaren eller delägaren undanröjs dubbelbeskattning genom att den skatt som pensionsstiftelsen eller pensionskassan betalat räknas av från den skatt som påförs arbetsgivaren eller delägaren. Dessutom föreslås att tillämpningsområdet för gottgörelse för bolagsskatt utvidgas så att gottgörelse också beviljas samfund som har sin hemort i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om de aktier som avkastat dividend faktiskt är knutna till ett fast driftställe i Finland.

I lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet föreslås en sådan ändring att fastighetsbyten för naturvårdsändamål inte skall åsamka företagen direkta skattepåföljder. Det föreslås att möjligheten att dra av livförsäkringspremier vid beskattningen

av inkomst av näringsverksamhet utvidgas. Det föreslås också att till lagen fogas ett stadgande som säger att när egendom som har hört till ett utländskt samfunds fasta driftställe i Finland upphör att höra till det fasta driftställets tillgångar skall egendomens sannolika överlåtelsepris räknas som skattepliktig inkomst.

I propositionen föreslås dessutom att inkomstskattelagen ändras så att en förlust som fastställts vid beskattningen av ett fast driftställe som ett samfund med hemort i något av Europeiska unionens medlemsstater har i Finland får dras av vid beskattningen av ett samfund som i samband med en verksamhetsöverlåtelse har bildats för att fortsätta det fasta driftställets verksamhet.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa. Lagarna skall med vissa undatag första gången tillämpas vid beskattningen för 1997.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Överföring av tillgångar från pensionsstiftelser till arbetsgivare och från pensionskassor till delägare

Stadgandena gällande användning av pensionsstiftelsers tillgångar har ändrats bl.a. så att tillgångar som tillhör en pensionsstiftelse som beviljar enbart tilläggsförmåner under vissa förutsättningar kan återbetalas till arbetsgivaren till den del tillgångarna överstiger det sammanlagda beloppet av pensionsansvaret och stiftelsens skulder. Ändringarna

ingår i den nya lagen om pensionsstiftelser (1774/95) och de trädde i kraft den 31 december 1995. Samtidigt ändrades lagen om försäkringskassor (1164/92) så att tillgångar under motsvarande förutsättningar också kan överföras från en pensionskassa till dess delägare, dvs. till arbetsgivare som betalar bidrag.

Med en pensionsstiftelsers övertäckning avses det belopp varmed de tillgångar som utgör täckning för pensionsansvaret överskrider det sammanlagda beloppet av pensionsstiftelsens pensionsansvar och skulder. Med pensionsansvar avses de tillgångar som be-

hövs för att betala de förmåner och ersättningar som fastställts i pensionsstiftelsens stadgar, om stiftelsen skulle upplösas i bokslutsögonblicket. Enligt huvudregeln värderas de tillgångar som utgör pensionsstiftelsens täckning till gängse värde när täckningsvärdet skall bestämmas. Täckningen beräknas utanför bokföringen med hjälp av en särskild kalkyl i enlighet med social- och hälsovårdsministeriets föreskrifter, och den har som sådan ingen inverkan på beskattningen.

Övertäckning i en pensionsstiftelse uppstår för det första om dess realiserade intäkter inklusive räntor, dividender och försäljningsvinster av egendomen överstiger de betalningar som föranletts av pensioner, övriga kostnader och förändringen av pensionsansvaret under motsvarande tid. Övertäckning kan också uppstå till följd av minskat pensionsansvar när företagets personalstyrka minskas, om de personer som lämnar företaget inte behåller sin rätt till intjänad tilläggspension, och likaså p.g.a. försämrade pensionsförmåner för arbetstagarna. En pensionsstiftelses verksamhetskrets kan dessutom krympa i samband med olika omstruktureringar av företaget t.ex. när delar av företaget säljs, om de arbetstagare som lämnar företaget förlorar sin rätt till tilläggspension. Övertäckning uppstår i synnerhet när pensionsstiftelsen är stängd, dvs. inga nya personer tas med i dess verksamhetskrets. Då ökar stiftelsens pensionsansvar inte längre eftersom den inte behöver bereda sig för nya arbetstagares pensioner.

Utöver ovan nämnda övertäckning, som kommer fram i form av realiserad inkomst, kan det i en pensionsstiftelse finnas orealiserad, enbart kalkylerad övertäckning. Med kalkylerad övertäckning avses det belopp varmed de tillgångar som vid beräkning av täckningen har värderats till gängse värde överstiger beloppet av pensionsansvaret och skulderna. Till skillnad från en övertäckning som beror på realiserad inkomst eller minskat pensionsansvar syns denna kalkylerade övertäckning inte nödvändigtvis i pensionsstiftelsens resultaträkning, ty enligt finsk bokslutspraxis kan en orealiserad värdestegring enligt pensionsstiftelsens val antingen i form av en uppskrivning noteras som intäkt i bokslutet eller så kan man låta bli att notera den som intäkt. Det är också möjligt att notera en del av en orealiserad värdestegring i resultaträkningen.

Beräkningen av pensionsstiftelsens beskattningsbara inkomst sker huvudsakligen med stöd av stadgandena i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968). Skattepliktiga inkomster för stiftelsen är bl.a. de understödsavgifter den fått, intäkterna av placerade tillgångar, t.ex. dividender och räntor, samt överlåtelsepriserna för egendom. Avdragbara utgifter vid beskattningen av pensionsstiftelsen är utgifterna för inkomstens förvärvande och bibehållande samt de belopp, uträknade enligt försäkringstekniska grunder, som behövs för att täcka det ansvar som följer av pensionsförbindelserna. Vilka skattepåföljder som en övertäckning åsamkar pensionsstiftelsen är på ett avgörande sätt beroende av orsaken till övertäckningens uppkomst. Realiserade inkomster och minskat pensionsansvar är skattepliktig inkomst för pensionsstiftelser. Det belopp som motsvarar orealiserade värdestegringar är däremot inte skattepliktig inkomst för pensionsstiftelsen ens när posten har behandlats på ett resultatpåverkande sätt i bokslutet.

Avdragbara vid beskattningen av arbetsgivaren är de understödsavgifter som han betalat till pensionsstiftelsen till den del som de enligt försäkringstekniska grunder behövs för att täcka det ansvar som följer av stiftelsens pensionsförbindelser. Att pensionsstiftelsens pensionsansvar senare minskar inverkar inte på beskattningen av arbetsgivaren. Skattelagstiftningen har inga specialstadganden som skulle gälla beskattningen av de prestationer som arbetsgivaren fått från pensionsstiftelsen. Skatteplikten för en erhållen post bestäms med stöd av de allmänna skattestadgandena och är beroende av prestations natur.

En pensionsstiftelse är en självständig juridisk person, som har sin egen förmögenhetskrets. I skattemässigt hänseende är en pensionssiftelse en separat skattskyldig. De tillgångar som stiftelsen delar ut till arbetsgivaren utgörs av stiftelsens inkomster, av den värdestegring som tillgångarna genomgått medan de varit i stiftelsens ägo eller av minskningen av stiftelsens ansvar. Att karakterisera en prestation t.ex. som rättelsepost eller återbetalning för understödsavgifter som på sin tid betalats är inte naturligt, eftersom de betalda understödsavgifterna och å andra sidan de prestationer som pensionsstiftelsen delar ut i allmänhet skiljer sig avsevärt från varandra både i sak och tidsmäs-

sigt. Det är också möjligt att ett belopp som återbetalas t.o.m. överstiger beloppet av de understödsavgifter som arbetsgivaren betalat. Överföringen av medel kan närmast karakteriseras som med vinstutdelning jämförbar användning av pensionsstiftelsens överskott med stöd av specialreglering.

Prestationer från pensionsstiftelsen är skattepliktig inkomst för arbetsgivarföretaget, om det får inkomsten i form av pengar eller förmåner med penningvärde. Om prestationen i stället för i pengar sker i form av annan egendom, t.ex. en fastighet eller aktier, räknas den erhållna egendomens gängse värde som skattepliktig inkomst för företaget. Utan särskild reglering skulle överföring till arbetsgivaren av tillgångar som motsvarar övertäckningen i allmänhet leda till dubbelbeskattning, eftersom det belopp som utdelas redan en gång har beskattats som inkomst för pensionsstiftelsen. Höga skattekostnader skulle sannolikt i praktiken utgöra ett hinder för utdelning av överskottstillgångar.

Vad som ovan har sagts om uppkomsten av pensionsstiftelsers övertäckning och dess skattemässiga verkningar gäller på motsvarande sätt även pensionskassor. Skillnaden är dock den att den del av en realiserad värdestegring som noterats som intäkt i bokslutet vid beskattningen av pensionskassan räknas som skattepliktig inkomst. Vad som har sagts om karaktären och beskattningen av de prestationer som arbetsgivare fått från pensionsstiftelser gäller på motsvarande sätt prestationer som arbetsgivarföretag fått i egenkap av delägare i pensionskassor.

Uppkomsten av dubbelbeskattning i ovan nämnda situationer kan inte betraktas som ändamålsenligt. Enligt förslaget skall pensionsstiftelsen eller pensionskassan beskattas för sina inkomster, medan den skatt som riktar sig mot de tillgångar som utdelas gottskrivs vid beskattningen av arbetsgivaren. Skattepåföljderna riktas i första hand då mot den skattskyldige om vars inkomst det är fråga eller som har haft tillgångarna i sin ägo medan värdestegringen i fråga har skett. Enligt förslaget skall systemet med att skatt som påförts en pensionsstiftelse eller pensionskassa gottskrivs vid beskattningen av arbetsgivaren eller delägaren följa förfarandet enligt lagen om gottgörelse för bolagskatt (1232/88). Systemet säkerställer å andra sidan också en enkel beskattning vid den tidpunkt då tillgångarna delas ut från pensionsstiftelsen eller pensionskassan och hin-

drar skattekumulering när arbetsgivarbolaget i sin tur delar ut de erhållna tillgångarna i form av dividender till bolagets delägare.

Fastighetsbyten och naturskyddsområden

Lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet innehåller inga stadganden om skattelättnader för fastighetsöverlåtelser. Alla överlåtelsepriser och andra vederlag för fastigheter är skattepliktig inkomst och på motsvarande sätt är anskaffningsutgiften för en överlåtten fastighet avdragbar utgift det skatteår då överlåtelsen av egendomen har ägt rum. Om annan egendom används som vederlag i stället för pengar, anses vederlagets värde vara den erhållna egendomens gängse värde. Egendom kan överlåtas utan direkta skattepåföljder endast när det är fråga om överföringar av egendom vid fusioner, fissioner och verksamhetsöverlåtelser eller, under vissa förutsättningar, om aktiebyte. Beskattningen av överlåtelsevinsten uppskjuts då till den tidpunkt då den egendom som erhållits vid omstruktureringen av företaget överlåts vidare.

I inkomstskattelagen (1535/92) finns ett undantagsstadgande gällande beskattningen av överlåtelsevinster av fastigheter som överlåts för naturvårdsändamål, enligt vilket vinst av överlåtelse av fast egendom för ett skyddsområde som avses i lagen om naturskydd (71/23) inte är skattepliktig inkomst till den del fastigheten byts mot en annan fastighet. Stadgandet tillämpades första gången vid beskattningen för 1992. Överlåtelsehandlingen gällande äganderätten till den fastighet som erhållits i byte är också fri från stämpelskatt.

Ägobyten i syfte att inrätta naturskyddsområden genomförs på statens vägnar i första hand av Forststyrelsen. Till de mest betydelsefulla ägobytena som under de senaste åren företagits för naturvårdsändamål har hört de markbyten som på basis av statsrådets principbeslut har gjorts i syfte att fullfölja det riksomfattande strandskyddsprogrammet. Största delen av markbytena genomförs genom att skogs- och strandområden som ägs av företag, i första hand skogsindustri-bolagen, byts mot områden som ägs av staten. Skattepåföljderna av bytena har enligt Forststyrelsen avsevärt minskat företagens intresse för ägobyten. Vid bytet kommer en annan fastighet i stället för den fastighet som företaget ägt, och överlåtelsen ger inte

penningmedel på samma sätt som en fastighetsaffär.

I syfte att främja fastighetsbyten som företas för naturskyddsändamål föreslås att det skall vara möjligt att genomföra bytena utan direkta skattepåföljder vid beskattningen av inkomst av näringsverksamhet. Den skattskyldige skall kunna välja ett alternativ enligt vilket bytet inte betraktas som överlåtelse vid beskattningen. Som anskaffningsutgift för den fastighet som erhållits i byte räknas anskaffningsutgiften för den överlåtna fastigheten. Beskattningen av fastighetens värdestegring uppskjuts sålunda till den tidpunkt då den fastighet som erhållits i byte överläts vidare.

Avdragbara premier för nyckelmannaförsäkringar

Möjligheten att dra av livförsäkringspremier är rätt begränsad vid beskattningen. Livförsäkringspremier är inte avdragbara vid personbeskattningen. Avdragbara vid beskattningen av inkomst av näringsverksamhet är enligt den gällande lagstiftningen endast sådana livförsäkringspremier där förmånstagare är den försäkrade arbetstagaren eller hans anhöriga. Premier som arbetsgivaren betalar är då i allmänhet en skattepliktig förmån av lönenatur för arbetstagaren.

Livförsäkringarna kan indelas i två huvudgrupper, sparförsäkringar och försäkringar som tagits enbart i händelse av dödsfall. Trots att även sparlivförsäkringar måste innehålla en liten del som utgör skydd i händelse av dödsfall, kan de praktiken jämföras med andra spar- och placeringsformer. På försäkringsbesparingar betalas i allmänhet avkastning i form av ränta och s.k. kundbonus. Premierna för en sådan försäkring är inte till sin natur utgifter för förvärvande eller bibehållande av företagets inkomst.

Den traditionella avsikten med en livförsäkring som tas i form av en ren riskförsäkring har varit att trygga ställningen för den försäkrades anhöriga. Även i det fallet att företaget är försäkringstagare och förmånstagare, kan det i första hand vara fråga om en försäkring som betjänar den försäkrades personliga intressen, och då är premierna inte avdragbara utgifter vid beskattningen av företaget. I allmänhet är det också fråga om att trygga ägarens privata intressen när försäkringen ansluter sig till en generationsväxling eller något annat ägararrangemang. Premier

som betalas för försäkringar som tagits i händelse av att företagets tjänstemän eller andra arbetstagare avlider hör inte heller de nödvändigtvis till utgifterna för förvärvande eller bibehållande av företagets inkomst.

I undantagsfall kan dock en försäkring som ett företag tagit i händelse av en arbetstagares dödsfall hänföra sig till företagets förvärvande av inkomst på ett sådant sätt att det vore motiverat att få dra av premierna i beskattningen. Som exempel kan nämnas en situation där centrala delar av företagets verksamhet baserar sig på en sådan arbetstagares arbetsinsats som besitter specialfärdigheter eller -kunnskap och som man kan anta att inte utan svårighet kan ersättas med en ny person. Avlider en sådan arbetstagare oväntat som med avseende på företagets verksamhet innehar en nyckelposition, kan det leda till att företagets verksamhet avbryts eller väsentligt inskränks. Syftet med en livförsäkring som tagits i händelse av en nyckelpersons död är då att försöka täcka den förlustrisk som uppstår genom att företagets resultat försämras under en viss anpassningsperiod och försäkringen kan jämföras med en avbrottsförsäkring. Det föreslås att rätten att dra av livförsäkringspremier utvidgas så att ovan avsedda premier för försäkringar som tagits i händelse av att företagets nyckelpersoner dör skall vara avdragbara vid beskattningen av inkomst av näringsverksamhet.

Öppna bolags och kommanditbolags resultat beskattas som inkomst för bolagsmännen. Sålunda skulle både avdraget för premier för livförsäkringar och beskattningen av försäkringsprestationer ske direkt vid beskattningen av delägaren. Till skillnad från beskattningen av samfunds inkomst, sker beskattningen av dessa bolags inkomst delvis enligt en progressiv skala. Då är faran den, att avdraget för premierna används som ett sätt att minimera beskattningen genom att man försöker tillägga premier sådana år då företagets resultat är gott och skattesatsen hög. Skattebetalningen uppskjuts då till en senare tidpunkt och inkomsten beskattas också eventuellt enligt en lägre skattesats. Detsamma gäller också om avdrag för premier skulle tillåtas från privatföretags inkomst. Livförsäkringar som tas i annat syfte än för att i första hand trygga ägarens privata intressen skulle i praktiken sannolikt komma att vara rätt sällsynta inom ovan nämnda företagsformer. I propositionen föreslås att livförsäk-

ringspremier skall vara avdragbara endast vid beskattningen av samfund.

Överföring av tillgångar från ett utländskt samfunds fasta driftställe i Finland

Finsk skattelagstiftning har av gammalt inte innehållit några uttryckliga stadganden om beskattningen i en situation där egendom som tillhör ett utländskt samfunds fasta driftställe i Finland överförs från Finland eller egendomen på något annat sätt upphör att tillhöra det fasta driftställets tillgångar. Den nya 52 e § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet har sedan början av 1996 haft stadganden om detta, vilka tillämpas efter vissa omstruktureringar som avses i Europeiska gemenskapernas s.k. fusionsbeskattningsdirektiv (90/434/EEG). I andra situationer finns det fortfarande inga regler om de skattemässiga effekterna av åtgärder där rörelsetillgångar som tillhör ett fast driftställe här överförs för att bli det utländska huvudkontorets eller ett annat driftställes egendom. Rättsläget i dessa fall är oklart.

I denna proposition föreslås att om egendom som tillhör ett fast driftställe överförs till det utländska huvudkontoret eller om egendomen annars upphör att höra till det fasta driftställets tillgångar, skall dess sannolika överlåtelsepris räknas till den skattepliktiga inkomsten. Regleringen motsvarar den lösning som omfattas i ovan nämnda 52 e § i denna lag liksom även den utgångspunkt som avspeglas i bl.a. 31 § lagen om beskattningsförfarande (1558/95) att egendom kan flyttas utanför statens beskattningsrätt endast till gängse värde.

Det föreslagna stadgandet leder till att såväl sådana avskrivningar som eventuellt gjorts i Finland och som skett i snabbare takt än den ekonomiska värdeminskningen som en eventuell värdestegring betraktas som inkomst vid beskattningen i Finland. Stadgandet ansluter sig till den i denna proposition föreslagna regleringen som går ut på att ett fast driftställe i vissa fall också beviljas gottgörelse för bolagsskatt. Då är det naturligt att även aktiers eventuella värdestegring betraktas som intäkt vid beskattningen i Finland.

Beviljande av gottgörelse för bolagsskatt på grundval av dividender som beskattas som ett fast driftställes inkomst

Lagen om gottgörelse för bolagsskatt tillämpas enligt lagens 1 § på allmänt skattskyldiga dividendtagare. I vissa skatteavtal har utländska dividendtagare dessutom på basis av ömsesidighet beviljats rätt till gottgörelse för bolagsskatt. Inkomsten för ett utländskt samfunds fasta driftställe beskattas i Finland i regel lika som inhemska samfunds inkomst. Eftersom ett sådant fast driftställe dock endast är en osjälvständig del av ett begränsat skattskyldigt samfund, är det utländska samfundet inte berättigat till gottgörelse för bolagsskatt ens i det fallet att de aktier som avkastar dividend ingår i det fasta driftställets tillgångar. I vissa fall berättigar dividend som betalats på aktier som tillhör ett fast driftställe inte till gottgörelse för bolagsskatt, trots att dividendtagaren med stöd av ett skatteavtal skulle ha rätt till gottgörelse, om aktierna inte betraktades som tillgångar tillhörande det fasta driftstället i Finland (HFD 1992 B 511).

Att gottgörelse för bolagsskatt inte erhålls försätter i detta avseende utländska samfunds fasta driftställen i en skattemässigt ofördelaktigare ställning än inhemska samfund. Internationellt sett är det i och för sig vanligt att fasta driftställen inte beviljas alla skatteförmåner som kan utnyttjas av inhemska samfund. I Finland måste man dock beakta bl.a. bestämmelserna i fördraget om Europeiska unionen. I fördraget garanteras de som är bosatta i gemenskapens medlemsstater bl.a. etableringsrätt i andra medlemsstater. Europeiska gemenskapernas domstol har i ett avgörande (270/83) ansett att det inte är i harmoni med denna artikel att fasta driftställen förvägras gottgörelse för bolagsskatt. Motsvarande artikel ingår även i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Med stöd av vad som sagts ovan föreslås i denna proposition att de som är bosatta i Europeiska ekonomiska samarbetsområdets medlemsstater skall ha rätt till gottgörelse för bolagsskatt, om de aktier som avkastar dividend tillhör tillgångarna för ett fast driftställe i Finland.

Överföring av rätten att dra av ett fast driftställes förlust vid verksamhetsöverlåtelse

Med stöd av 52 d §, som fogades till lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet vid ingången av 1996 och som gäller verksamhetsöverlåtelse, kan under vissa förutsättningar bl.a. tillgångar, skulder och reserver tillhörande ett fast driftställe i Finland som hör till ett samfund med hemort i en annan av Europeiska unionens medlemsstater, utan direkta skattepåföljder överföras till ett samfund som fortsätter det fasta driftställets verksamhet. Vid beskattningen iakttas då den s.k. kontinuitetsprincipen, enligt vilken det övertagande samfundet drar av de överförda utgifter som är avdragbara vid beskattningen enligt samma principer som det överlåtande samfundet skulle ha dragit av dem.

Enligt gällande lagstiftning har det samfund som fortsätter det fasta driftställets verksamhet inte rätt att dra av förluster som fastställts vid beskattningen av det fasta driftstället. När ett fast driftställe upphör blir de förluster som uppstått i den verksamhet som bedrivits i Finland då slutgiltigt oavdragna från den här beskattningsbara inkomsten. Av denna anledning föreslås att förluster som fastställts vid beskattningen av ett fast driftställe får dras av från den beskattningsbara inkomsten för ett samfund som bildats för att fortsätta driftställets verksamhet.

2. Propositionens verkningar

Den minskning av skatteinkomsterna som gottgörelsen för skatt som påförts en pensionsstiftelse eller pensionskassa förorsakar är på ett avgörande sätt beroende av beloppet av de tillgångar som delas ut. Enligt en utredning som gjorts av social- och hälsovårdsministeriet hade 15 pensionsstiftelser övertäckning i slutet av 1995. Den sammanlagda övertäckningen uppgick till 270 milj. mk. I utredningen avsågs med övertäckning skillnaden mellan de gängse värdena på inrättningens egendom och bokföringsvärdena ökad med beloppet av eget kapital och reserver och minskad med beloppet av ansvarsunderskottet. Alla 20 verksamma pensionskassor hade en på motsvarande sätt definierad övertäckning i slutet av 1995. Det sammanlagda beloppet av pensionskassornas övertäckning uppgick då till ca 3 368 milj.

mk. Man kan vänta sig att pensionsstiftelsernas och -kassornas övertäckningar kommer att öka jämfört med nivån 1995.

I praktiken torde dock beloppet av de tillgångar som återbetalas bli mindre än ovan nämnda belopp, eftersom det sannolika är att alla pensionsstiftelser och pensionskassor inte kommer att utnyttja möjligheten till återbetalning eller att de utnyttjar den endast delvis. Dessutom bör det beaktas att återbetalningen av tillgångar är beroende av tillstånd och att säkerhetsmarginaler används vid uträkningen av den maximala återbetalningen. Tillgångarna från år 1996 som skall återbetalas uppskattas till att vara sammanlagt cirka 1 000 miljoner mark. Tillgångarna från de därpå följande åren som skall återbetalas skulle vara mindre än det nämnda beloppet. När man bedömer förslagets skattemässiga effekter bör man också notera att några betydande överföringar av tillgångar till arbetsgivare sannolikt inte i praktiken skulle äga rum om de tillgångar som överförs var föremål för dubbelbeskattning.

De ekonomiska verkningarna av förslaget gällande byte av skogsmark är på motsvarande sätt beroende av antalet ägobyten. Enligt statsbudgeten för 1996 används statens jord- och vatteneendom i forststyrelsens besittning som utbytesmark vid anskaffningen av skyddsområden till ett värde av ungefär 60 milj. mk. Avsikten är att uppskattningsvis 40 milj. mk av detta belopp skall användas för ägobyten med bolag. Antalet byten av skogsmark torde förbli på samma nivå även under de närmaste åren. Eftersom det ändå inte heller är fråga om ett slutgiltigt slopande av skatt, utan om uppskjuten skattebetalning, så att den sker vid den tidpunkt då den fastighet som företaget erhållit i byte överlåts vidare, består förmånen i själva verket av en ränteförmån till följd av uppskjuten skattebetalning. Förslaget skulle uppskattningsvis betyda 5—8 miljoner marks årlig uppskjutning av skatteintäkter till ett senare skede.

Förslaget gällande utvidgad avdragsrätt för livförsäkringspremier har liten inverkan på skatteinkomsterna. De situationer där rätt att dra av premien uppstår är i praktiken ganska sällsynta och det uppskattas att de poster som dras av i allmänhet inte är stora. Det samma gäller effekten på skatteintäkterna av de ändringar som föreslagits i beskattningen av fasta driftställen.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet. Utlåtande om förslagen i regeringens proposition har getts av social- och hälsovårdsministeriet, Skattestyrelsen, Pensionsstiftelseförningen-PSF rf, Centralhandelskammaren, Finska Försäkringsbolagens Centralförbund rf, Föreningsbanken i Finland Ab:s pensionskassa och Försäkringskassaföreningen rf. Utlåtandena har i mån av möjlighet beaktats vid beredningen av propositionen. Vid beredningen av regeringens proposition har dessutom justitieministeriet, Forststyrelsen samt Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund rf hörts.

Vid beredningen av den skattereglering som gäller överföringen av tillgångar som motsvarar en pensionsstiftelses eller pensionskassas övertäckning har man beaktat det uttalande som fogades till riksdagens svar i samband med att ändringarna av pensionsstiftelselagen och försäkringskasselagen godkändes, där riksdagen förutsatte att regeringen snabbt vidtar lagstiftningsåtgärder för att dubbelbeskattning skall undvikas (RP 187/1995 rd).

I förslaget till utvidgad avdragsrätt för livförsäkringspremier har man beaktat det ut-

talande som fogades till regeringens svar på regeringens proposition med förslag till lagar om temporär ändring av 19 § lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet och ändring av ikraftträdelsestadgandet i en lag om ändring av lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (RP 198/1993 rd). I detta uttalande förutsatte riksdagen att beredningen av beskattningen av s.k. direktörsförsäkringar skyndsamt slutförs och att en proposition i saken avlåts till riksdagen så fort beredningen slutförts.

Vid beredningen av reglerna om avdrag för ett utländskt samfunds fasta driftställes förlust har man beaktat det uttalande av riksdagen som fogades till riksdagens svar i samband med godkännandet av regeringens proposition med förslag till ändring av de stadganden angående omstruktureringar av företag som ingår i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet och vissa andra lagar (RP 177/1995 rd). I uttalandet förutsattes att regeringen med det snaraste avlåter en proposition som reglerar rätten att dra av förlust när ett utländskt bolags fasta driftställe i Finland ändras till dotterbolag.

Beredningen av stadgandena gällande ägobyten för naturvårdsändamål har skett utgående från forststyrelsens initiativ i saken.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lagen om gottgörelse för bolagsskatt

1 §. Det föreslås att till paragrafen fogas stadganden enligt vilka lagens stadganden om dividend också skall tillämpas på återbetalningar till arbetsgivaren enligt 45 § lagen om pensionsstiftelser och på återbärningar till delägare enligt 83 a § lagen om försäkringskassor. Lagens stadganden om bolag tillämpas då på den pensionsstiftelse eller pensionskassa som delar ut tillgångar och stadgandena om dividendtagare på arbetsgivare som får återbetalning eller delägare som får återbärning.

Dessutom föreslås att 4 mom. ändras så att ett samfund som har hemort i en stat som tillhör Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har rätt till gottgörelse för bolagsskatt, om de aktier som avkastar dividend faktiskt är knutna till ett fast driftställe i Finland.

Stadgandet skall tillämpas på samfund som skattemässigt har sin hemort i en stat som hör till Europeiska unionen eller i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet enligt lagstiftningen i staten i fråga. Förutsättningarna för beviljande av gottgörelse för bolagsskatt är i övrigt desamma som när ett finskt samfund är dividendtagare. Gottgörelse beviljas inte bl.a. skattefria samfund. Gottgörelse för bolagsskatt betalas inte heller i pengar till utländska samfund, utan på dem tillämpas stadgandena i 5 och 5 a §§ om oanvänd gottgörelse.

6 §. Det föreslås att till lagen fogas ett stadgande enligt vilket förtäckt vinstöverföring till en utländsk aktieägars förmån enligt 31 § lagen om beskattningsförfarande jämställs med förtäckt dividend när stadgandet tillämpas. Det föreslagna stadgandet, som i första hand klarlägger rättsläget, fogades till 6 § genom en lag om ändring av lagen om gottgörelse för bolagsskatt (1391/95), men

det slopades uppenbarligen av ren ouppmärksamhet genom lag 1573/95 om ändring av lagen om gottgörelse för bolagsskatt i samband med den tekniska ändring av 6 § som riksdagen behandlade samtidigt.

1.2. Lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet

6 §. Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 5 mom. enligt vilket ägobyten som gjorts för naturvårdsändamål inte skall anses som överlåtelse vid beskattningen. Vid beskattningen iakttas kontinuitetsprincipen så att som anskaffningsutgift för en fastighet som mottagits i byte betraktas anskaffningsutgiften för den överlåtna fastigheten. Stadgandet tillämpas endast på den skattskyldiges yrkande, varför han också alltid kan välja ett alternativ enligt vilket värdet av den fastighet som erhållits i byte räknas som överlåtelsepris för den överlåtna fastigheten. Om pengar delvis används som vederlag, betraktas överlåtelsen till denna del som köp vid beskattningen.

8 §. Det föreslås att stadgandet i 3 mom. ändras så att även sådana livförsäkringspremier blir avdragbara som betalas i händelse av att en person som är exceptionellt betydelsefull för företagets resultatbildning avlider. Med stöd av stadgandet kan man dra av i första hand premier för en försäkring som tagits i händelse av att sådan arbetstygares avlider som besitter kunnande eller specialfärdigheter som är viktiga för företagets verksamhet och för vilken det inte är lätt att hitta en ersättare som skulle besitta motsvarande färdigheter. En person som avses här kan t.ex. vara en konstnär, designer eller chefskonstruktör som är anställd hos företaget och vars arbetsinsats är av väsentlig betydelse för företagets framgång. För att det skall vara fråga om en utgift för förvärvande eller bibehållande av företagets inkomst, skall försäkringen trygga företagets förvärvsverksamhet, försäkringsbeloppet får inte heller överskrida ett dödsfalls sannolika orsakade minskning av företagets inkomster.

Premier för en försäkring som tagits i händelse av att ägare som arbetar i företaget avlider är avdragbara under samma förutsättningar som premierna för försäkringar för företagets andra arbetstygare. Premier för försäkringar som betjänar företagsägarnas personliga intressen är inte avdragbara. En förutsättning för att premierna skall vara

avdragbara är dessutom att de betalas jämmt under försäkringstiden, så att försäkringen inte ger upphov till någon sparandel. Om försäkringen inte uppfyller nämnda krav, skulle premierna inte till någon del vara avdragsgilla.

En nyckelmannaförsäkring som avses i lagrummet kan tas endast av ett sådant företag som är en självständig juridisk person och som beskattas som en separat skattskyldig. Försäkringstagaren kan således inte vara ett privatföretag, ett öppet bolag eller ett kommanditbolag.

51 e §. I paragrafen föreslås stadganden om skattepåföljderna i situationer där egendom som hör till tillgångarna för ett utländskt samfunds fasta driftställe i Finland upphör att vara faktiskt knutna till detta driftställe. Stadgandet tillämpas på fasta driftställen som avses både i 13 § inkomstskattelagen och i internationella skatteavtal. Egendom som avses i stadgandet kan vara t.ex. värdepapper som tillhör anläggnings- eller omsättningstillgångarna, men även förslitning underkastade anläggningstillgångar eller annan egendom. En normal tillämpningssituation uppstår när egendom överförs för att bli tillgångar för samfundets utländska huvudkontor eller ett driftställe någon annanstans. Detta kan innebära att tillgångarna överförs fysiskt, men det kan också vara fråga om enbart en administrativ och bokföringsmässig åtgärd. Det som avgör om en egendomspost faktiskt är knuten till ett fast driftställe är huruvida egendomen betjänar det fasta driftställets verksamhet.

Det föreslagna stadgandet skall tillämpas både medan det fasta driftstället är verksamt och när verksamheten upphör. Medan verksamheten pågår gäller stadgandet i allmänhet enstaka egendomsposter, medan det när verksamheten upphör skall tillämpas på det fasta driftställets alla rörelsetillgångar.

1.3. Inkomstskattelagen

123 a §. I paragrafen föreslås stadganden om avdrag för förlust för ett fast driftställe som ett samfund med hemort i ett annat av Europeiska unionens medlemsländer har haft i Finland, när detta fasta driftställe genom sådan verksamhetsöverlåtelse som avses i 52 d § lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet har ombildats till ett finskt dotterbolag. Rätten att dra av förluster gäller situationer där alla tillgångar, skulder och

reserver som hänför sig till det fasta driftställets verksamhet har överförs till ett samfund som bildats för att fortsätta verksamheten. Enligt förslaget skall en förlust som fastställts vid beskattningen av det fasta driftstället kunna dras av vid beskattningen av det nybildade samfundet under de allmänna förutsättningar som gäller tiden för avdrag av förlust och samfundets äganderättsförhållanden. Stadgandet tillämpas inte i en situation där endast en del av det fasta driftställets verksamhet börjar bedrivas av samfundet. Förlusten dras då av från det fasta driftställets beskattningsbara inkomst.

1997, dock så att den föreslagna gottgörelsen för pensionsstiftelsers och -kassors skatter vid beskattningen av arbetsgivare skall tillämpas redan vid beskattningen för 1996. Motsvarande kommer skatteöverskott att ackumuleras för pensionsstiftelser och pensionskassor från och med början av år 1996. Skattegottgörelsen sammanhörande med den utdelade återbetalningen från skatteåret 1995, skulle inte kunna överskrida beloppet på för detta år fastställda skatter för pensionsstiftelse eller pensionskassa som delar ut medel, eftersom lagen ännu inte tillämpas på beskattningen som verkställs för år 1995. Både gottgörelse som räknas som inkomst och belopp som avdrages såsom gottgörelse skulle då för betalaren av återbetalningen vara högst beloppet för fastställda skatter.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

2. Ikraftträdande och tillämpning

Lagarna föreslås träda i kraft genast när de har antagits och blivit stadfästa. De tillämpas första gången vid beskattningen för

1.

Lag

om ändring av lagen om gottgörelse för bolagsskatt

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 1 § 2—4 mom. och 6 § 2 mom. lagen den 29 december 1988 om gottgörelse för bolagsskatt (1232/88),

dessa lagrum sådana de lyder, 1 § 2 och 3 mom. i lag av den 21 december 1990 (1165/90) och 1 § 4 mom. i lag av den 30 december 1992 (1542/92) samt 6 § 2 mom. i lag av den 18 december 1995 (1573/95), som följer:

1 §

Stadgandena om bolag i denna lag tillämpas även på inhemska andelslag som betalar ränta på andelskapital och placeringsandel, på inhemska sparbanker som betalar vinstandel på grundfondsandelar och ränta på placeringar i tillskotts-fonder, på ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar som betalar ränta på garantikapital, på pensionsstiftelser som betalar återbetalning enligt 45 § lagen om pensionsstiftelser (1774/95) och på pensionskassor som betalar återbäring enligt 83 a § lagen om försäkringskassor (1777/95).

Stadgandena om dividend i denna lag tillämpas även på ränta, vinstandel, återbetalning och återbäring som avses i 2 mom.

Stadgandena om dividendtagare i denna

lag tillämpas även på dem som får ränta, vinstandel, återbetalning eller återbäring som avses i 2 mom. samt på ett sådant samfund med hemort i en stat tillhörande Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som har ett fast driftställe i Finland till vilket de aktier som avkastar dividend faktiskt är knutna. Stadgandena tillämpas också på delägare i en sammanslutning som avses i inkomstskattelagen (1535/92), om den dividend som sammanslutningen får och den ränta, vinstandel, återbetalning eller återbäring som avses i 2 mom. anses vara skattepliktig inkomst för delägarna vid inkomstbeskattningen.

6 §

På förtäckt dividend enligt 29 § lagen om

beskattningsförfarande och på internationell förtäckt vinstöverföring från bolaget till aktieägares förmån enligt 31 § i nämnda lag tillämpas vad som stadgas om den dividend som ett bolag har beslutat dela ut.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lagen tillämpas första gången vid beskattningen för 1997. Lagens 1 § 2—4 mom., som gäller återbetalning, återbäring, pen-

sionsstiftelser som betalar återbetalning, pensionskassor som betalar återbäring samt mottagare av återbetalning och återbäring enligt 45 § lagen om pensionsstiftelser och 83 a § lagen om försäkringskassor tillämpas dock redan vid beskattningen för 1996. Gottgörelse i anslutning till återbetalning eller återbäring för skatteåret 1995 kan dock inte överstrida beloppet av de skatter som påförts pensionsstiftelsen eller pensionskassa för skatteåret 1995.

2.

Lag

om ändring av lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 24 juni 1968 om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/68) 8 § 3 mom., sådant det lyder i lag av den 30 december 1992 (1539/92), samt

fogas till 6 §, sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lag av den 30 december 1992 samt genom lagar av den 13 februari 1987, den 14 juli 1989, den 21 december 1990, den 8 december 1994 och den 16 december 1994 (130/87, 661/89, 1164/90, 1105/94 och 1224/94), ett nytt 5 mom. samt en ny 51 e §, som följer:

6 §

På yrkande av den skattskyldige anses vid beskattningen inte såsom överlåtelse överlåtelsen av en fastighet för ett skyddsområde enligt lagen om naturskydd (71/23) till den del fastigheten byts mot en annan fastighet. Vid beskattningen av den fastighet som erhållits vid bytet anses såsom avdragbar anskaffningsutgift den vid beskattningen av den överlättna fastigheten oavskrivna delen av anskaffningsutgiften.

8 §

Livförsäkringspremier är avdragbara endast då:

1) försäkringens förmånstagare är den försäkrade arbetstagaren eller hans anhöriga enligt 34 § 2 mom. 2 punkten inkomstskattelagen, eller

2) ett samfund erlägger premierna för en försäkring som tagits enbart i händelse av den försäkrades död, där förmånstagaren är

samfundet och den försäkrade en arbetstagar vars arbetsinsats är sådan att dess upphörande skulle avbryta eller väsentligt inskränka samfundets verksamhet, sistnämnda premier är dock inte avdragbara om premier erläggs i större utsträckning eller de erläggs under en kortare tid än vad upprätthållandet av försäkringsskyddet förutsätter när premierna fördelas jämnt över hela försäkringsperioden.

51 e §

Om egendom som ingått i tillgångarna för ett utländskt samfunds fasta driftställe i Finland upphör att vara faktiskt knuten till detta fasta driftställe, räknas ett belopp som motsvarar egendomens sannolika överlåtelsepris som det fasta driftställets skattepliktiga inkomst.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lagen tillämpas första gången vid beskattningen för 1997.

3.

Lag**om ändring av inkomstskattelagen**

I enlighet med riksdagens beslut fogas till V avdelningen i inkomstskattelagen av den 30 december 1992 (1535/92) en ny 123 a § som följer:

123 a §

Verksamhetsöverlåtelses inverkan på avdrag för ett utländskt bolags fasta driftställes förlust.

Ett samfund som i samband med en verksamhetsöverlåtelse som avses i 52 d § lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet har bildats för att fortsätta den verk-

samhet som ett samfund med hemort i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater har bedrivit verksamhet vid ett fast driftställe i Finland, har rätt att från sin inkomst på det sätt som stadgas i 119 och 122 §§ dra av en förlust som fastställts vid beskattningen av det fasta driftstället.

Denna lag träder i kraft den 1997 .

Lagen tillämpas första gången vid beskattningen för 1997.

Helsingfors den 20 maj 1996

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister *Arja Alho*

1.

Lag

om ändring av lagen om gottgörelse för bolagsskatt

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 1 § 2—4 mom. och 6 § 2 mom. lagen den 29 december 1988 om gottgörelse för bolagsskatt (1232/88),

dessa lagrum sådana de lyder, 1 § 2 och 3 mom. i lag av den 21 december 1990 (1165/90) och 1 § 4 mom. i lag av den 30 december 1992 (1542/92) samt 6 § 2 mom. i lag av den 18 december 1995 (1573/95), som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Stadgandena om bolag i denna lag tillämpas även på inhemska andelslag som betalar ränta på andelskapital och placeringsandelar, på inhemska sparbanker som betalar vinstandel på grundfundsandelar och ränta på placeringar i tillskottsfonder samt på ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar som betalar ränta på garantikapital.

Vad lagen stadgar om dividend tillämpas även på ränta och vinstandel som avses i 2 mom.

Stadgandena om dividendtagare i denna lag tillämpas även på dem som får ränta eller vinstandel som avses i 2 mom. samt på delägare i en sammanslutning som avses i inkomstskattelagen (1535/92), om de dividend som sammanslutningen får och den ränta eller den vinstandel som avses i 2 mom. anses vara skattepliktig inkomst för delägarna vid inkomstbeskattningen.

Stadgandena om bolag i denna lag tillämpas även på inhemska andelslag som betalar ränta på andelskapital och placeringsandelar, på inhemska sparbanker som betalar vinstandel på grundfundsandelar och ränta på placeringar i tillskottsfonder, på ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar som betalar ränta på garantikapital, på pensionsstiftelser som betalar återbetalning enligt 45 § lagen om pensionsstiftelser (1774/95) och på pensionskassor som betalar återbäring enligt 83 a § lagen om försäkringskassor (1777/95).

Stadgandena om dividend i denna lag tillämpas även på ränta, vinstandel, återbetalning och återbäring som avses i 2 mom.

Stadgandena om dividendtagare i denna lag tillämpas även på dem som får ränta, vinstandel, återbetalning eller återbäring som avses i 2 mom. samt på ett sådant samfund med hemort i en stat tillhörande Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som har ett fast driftställe i Finland till vilket de aktier som avkastar dividend faktiskt är knutna. Stadgandena tillämpas också på delägare i en sammanslutning som avses i inkomstskattelagen (1535/92), om den dividend som sammanslutningen får och den ränta, vinstandel, återbetalning eller återbäring som avses i 2 mom. anses vara skattepliktig inkomst för delägarna vid inkomstbeskattningen.

6 §

På förtäckt dividend enligt 29 § lagen om beskattningsförfarande tillämpas vad som

På förtäckt dividend enligt 29 § lagen om beskattningsförfarande och på internationell

Gällande lydelse

stadgas om den dividend som ett bolag har beslutat dela ut.

Föreslagen lydelse

förtäckt vinstöverföring från bolaget till aktieägares förmån enligt 31 § i nämnda lag tillämpas vad som stadgas om den dividend som ett bolag har beslutat dela ut.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lagen tillämpas första gången vid beskattningen för 1997. Lagens 1 § 2—4 mom., som gäller återbetalning, återbäring, pensionsstiftelser som betalar återbetalning, pensionskassor som betalar återbäring samt mottagare av återbetalning och återbäring enligt 45 § lagen om pensionsstiftelser och 83 a § lagen om försäkringskassor tillämpas dock redan vid beskattningen för 1996. Gottgörelse i anslutning till återbetalning eller återbäring för skatteåret 1995 kan dock inte överstiga beloppet av de skatter som påförts pensionsstiftelsen eller pensionskassa för skatteåret 1995.

2.

Lag**om ändring av lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 24 juni 1968 om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/68) 8 § 3 mom., sådant det lyder i lag av den 30 december 1992 (1539/92), samt

fogas till 6 §, sådan den lyder delvis ändrad genom nämnda lag av den 30 december 1992 samt genom lagar av den 13 februari 1987, den 14 juli 1989, den 21 december 1990, den 8 december 1994 och den 16 december 1994 (130/87, 661/89, 1164/90, 1105/94 och 1224/94), ett nytt 5 mom. samt en ny 51 e §, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

6 §

På yrkande av den skattskyldige anses vid beskattningen inte såsom överlåtelse överlåtelsen av en fastighet för ett skyddsområde enligt lagen om naturskydd (71/23) till den del fastigheten byts mot en annan fastighet. Vid beskattningen av den fastighet som erhållits vid bytet anses såsom avdragbar anskaffningsutgift den vid beskattningen av den överlåtna fastigheten oavskrivna delen av anskaffningsutgiften.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

 Livförsäkringspremier är avdragbara endast då försäkringens förmånstagare är den försäkrade arbetstagaren eller hans anhöriga enligt 34 § 2 mom. inkomstskattelagen.

 Livförsäkringspremier är avdragbara endast då:

1) försäkringens förmånstagare är den försäkrade arbetstagaren eller hans anhöriga enligt 34 § 2 mom. 2 punkten inkomstskattelagen, eller

2) ett samfund erlägger premierna för en försäkring som tagits enbart i händelse av den försäkrades död, där förmånstagaren är samfundet och den försäkrade en arbetstagarare vars arbetsinsats är sådan att dess upphörande skulle avbryta eller väsentligt inskränka samfundets verksamhet, sistnämnda premier är dock inte avdragbara om premier erläggs i större utsträckning eller de erläggs under en kortare tid än vad upprätthållandet av försäkringsskyddet förutsätter när premierna fördelas jämnt över hela försäkringsperioden.

51 e §

Om egendom som ingått i tillgångarna för ett utländskt samfunds fasta driftställe i Finland upphör att vara faktiskt knuten till detta fasta driftställe, räknas ett belopp som motsvarar egendomens sannolika överlåtelsepris som det fasta driftställets skattepliktiga inkomst.

 Denna lag träder i kraft den 1997.

Lagen tillämpas första gången vid beskattningen för 1997.
